

Załącznik
do Uchwały nr.../.../2021
Rady Miejskiej w Koszalinie
z dnia 16.12.2021 r.

Miejski Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2022-2024

KOSZALIN 2021

Spis treści

Wprowadzenie.....	2
1. Diagnoza stanu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w Koszalinie	3
1.1. Analiza diagnostyczna	3
1.1.1 Analiza w oparciu o przebywanie dzieci w pieczy zastępczej	3
1.1.2 Analiza w oparciu o pracę asystentów rodziny	7
1.1.3 Analiza w oparciu o pracę pracowników socjalnych	8
1.1.4 Analiza w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”	9
1.1.5 Podsumowanie analizy diagnostycznej	10
1.2 Zasoby Gminy Miasto Koszalin	10
2. Misja i podstawa prawna Programu	11
2.1 Misja Programu	11
2.2 Podstawa prawna Programu	11
3. Cel główny, cele szczegółowe, działania i wskaźniki	12
4. Limity rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka	14
5. Zakładane efekty realizacji Programu	14
6. Realizatorzy Programu	14
7. Finansowanie Programu	14
8. Wdrażanie Programu	15
9. Monitoring i sprawozdawczość	15

Wprowadzenie

„Miejski Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2022-2024” został opracowany przez Centrum Usług Społecznych w Koszalinie (zwany dalej Centrum), przy wykorzystaniu potencjału i informacji od przedstawicieli lokalnych instytucji oraz organizacji pracujących na rzecz rodziny.

Rodzina, jako jedna z podstawowych grup społecznych, spełnia wiele istotnych funkcji, do których należy m.in. zaspokajanie potrzeb emocjonalnych, a także przekazywanie norm i zasad obowiązujących w społeczeństwie. Rodzina stanowi wspólnotę mającą pierwszorzędne znaczenie dla bytu i funkcjonowania społeczeństwa, jako naturalny i niezastąpiony element struktury społecznej. W sytuacji braku właściwego funkcjonowania tej podstawowej komórki społecznej, a szczególnie w sytuacji pojawiającego się kryzysu, to właśnie państwo, w myśl zasady pomocniczości winno skierować instrumenty pomocniczo - wspierające w postaci m. in. pracy socjalnej, poradnictwa specjalistycznego, edukacji rodzinnej, czy w formie asystenta rodziny. Jeśli jednak proces dysfunkcji rodziny jest zaawansowany sąd może czasowo ograniczyć prawa rodzicielskie poprzez nadzór kuratorski lub poprzez umieszczenie małoletniego w pieczy zastępczej.

Intencją i założeniem opieki zastępczej jest jej terminowość, która winna trwać czasowo, do momentu ziszczenia się warunków na powrót dziecka do rodziny biologicznej, a w przypadku braku takiej możliwości, zainicjowania i przeprowadzenia procedury adopcyjnej. Z uwagi na różne uwarunkowania, a w szczególności brak możliwości przejęcia stałej opieki nad dzieckiem przez rodziców biologicznych, większość małoletnich pozostaje pod opieką zastępczą aż do momentu usamodzielnienia. Aby zminimalizować sytuacje umieszczania małoletnich w pieczy zastępczej, bardzo ważne jest rozpowszechnianie działań wspierających rodzinę mających na celu m. in. ukierunkowanie członków rodzin na nabycie umiejętności radzenia sobie z trudnościami zagrażającymi prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny.

W celu efektywnego wspierania rodziny i budowania warunków do rozwoju systemu pieczy zastępczej dla Gminy Miasto Koszalin tworzy się „Miejski Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2022-2024”. Podstawą prawną opracowania powyższego Programu jest art. 176 pkt 1 oraz art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Powyższe przepisy nakładają odpowiednio na gminy i powiaty zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, do których należą opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny oraz 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających m.in. coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Niniejszy dokument wyznacza kierunki działań w zakresie wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w perspektywie lat 2022-2024, przy uwzględnieniu uwarunkowań i zasobów lokalnych oraz skorelowany został z następującymi dokumentami strategicznymi: Krajowym Programem Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2030, Wojewódzkim Programem Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2021-2027 pn.: „Region Przyjazny Rodzinie”, Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Koszalin na lata 2021-2025.

1. Diagnoza stanu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w Koszalinie

Analiza diagnostyczna zawiera dane statystyczne dotyczące działań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na terenie Gminy Miasta Koszalin. Przeprowadzona analiza pozwala na wyznaczenie kierunków działań związanych z rozwojem pieczy zastępczej i realizacji wsparcia dla rodziny, a także pozwala na zapoznanie się z charakterystyką badanego zjawiska.

1.1. Analiza diagnostyczna

Proces diagnostyczny oparty jest o analizę pobytu dzieci w pieczy zastępczej, pracę asystentów rodzin oraz pracowników socjalnych na rzecz rodziny, a także prowadzoną na terenie Gminy Miasto Koszalin procedurę Niebieskie Karty.

1.1.1 Analiza w oparciu o przebywanie dzieci w pieczy zastępczej

Umieszczenie dziecka poza rodziną naturalną stanowi środek ostateczny i stosowany, gdy dobro dziecka jest zagrożone. Powinno mieć również charakter tymczasowy i dotyczyć przypadków niemożliwości sprawowania opieki oraz wychowania przez rodziców biologicznych. Pobyt dziecka w pieczy zastępczej trwa do czasu zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do środowiska naturalnego albo do czasu umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej. Dla dobra dziecka możliwe jest jednak pozostawienie go w długoterminowym rodzinnym środowisku zastępczym do czasu usamodzielnienia. Piecza zastępcza jest uzupełnieniem pieczy rodzicielskiej, a nie formą, która ją zastępuje. Formami rodzinnej pieczy zastępczej są: rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe, zawodowe oraz rodzinne domy dziecka, które wzorowane są na modelu wychowania rodzinnego. Natomiast formami instytucjonalnej pieczy zastępczej są: placówki opiekuńczo – wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne oraz interwencyjne ośrodki preadopcyjne. Miarą efektywności Programu jest liczba dzieci powracających z pieczy zastępczej do środowiska rodzinnego. Program zakłada rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej na terenie Gminy Miasto Koszalin i ich profesjonalizację tak, aby zminimalizować sytuacje związane z umieszczaniem dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz umieszczanie dzieci w pieczy zastępczej poza terenem miasta Koszalin.

Tabela 1. Dane dotyczące pieczy zastępczej na terenie miasta Koszalin w latach 2019-2021

Rok	Stan na 31.12.2019	Stan na 31.12.2020	Stan na 30.09.2021
Liczba rodzin zastępczych	106	111	104
Liczba dzieci w rodzinach zastępczych	139	149	138
Liczba rodzinnych domów dziecka	7	5	7
Liczba dzieci w rodzinnych domach dziecka	68	54	65
Liczba placówek opiekuńczo – wychowawczych	4	4	4
Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych	42	47	35
Łączna liczba dzieci w pieczy zastępczej na terenie Koszalina	249	250	238

Źródło: Dane Centrum

Tabela 2. Dane dotyczące rodzaju rodzin zastępczych w latach 2019 - 2021

Rok	Stan na 31.12.2019		Stan na 31.12.2020		Stan na 30.09.2021	
	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba rodzin	Liczba dzieci
Rodziny zastępcze spokrewnione	78	97	78	95	75	89
Rodziny zastępcze niezawodowe	24	29	28	33	24	28
Rodziny zastępcze zawodowe	2	7	3	12	3	12
Rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	1	5	1	8	1	8
Zawodowe specjalistyczne rodziny zastępcze	1	1	1	1	1	1
Rodzinne domy dziecka	7	68	5	54	7	65

Źródło: Dane Centrum

Tabela 3. Opuszczenia pieczy zastępczej przez dzieci i ich przyczyny w 2019 roku

Przyczyny opuszczenia	Rodzina zastępcza spokrewniona (liczba dzieci)	Rodzina zastępcza niezawodowa (liczba dzieci)	Rodzina zastępcza zawodowa (liczba dzieci)	Rodzinny dom dziecka (liczba dzieci)	Instytucjonalna piecza zastępcza (liczba dzieci)	Razem
Powrót do rodziny biologicznej	4	2	6	7	1	20
Przysposobienie	1	1	2	6	0	10
Usamodzielnienie	10	5	1	2	9	27
Umieszczenie w innej formie rodzinnej pieczy zastępczej	1	0	0	0	7	8
Umieszczenie w instytucjonalnej pieczy zastępczej	1	1	0	4	1	7

Źródło: Dane Centrum

Tabela 4. Opuszczenia pieczy zastępczej przez dzieci i ich przyczyny w 2020 roku

Przyczyny opuszczenia	Rodzina zastępcza spokrewniona (liczba dzieci)	Rodzina zastępcza niezawodowa (liczba dzieci)	Rodzina zastępcza zawodowa (liczba dzieci)	Rodzinny dom dziecka (liczba dzieci)	Instytucjonalna piecza zastępcza (liczba dzieci)	Razem
Powrót do rodziny biologicznej	2	6	1	5	0	14
Przysposobienie	0	0	3	1	0	4
Usamodzielnienie	6	5	0	2	9	22

Umieszczenie w innej formie rodzinnej pieczy zastępczej	1	8	8	9	0	26
Umieszczenie w instytucjonalnej pieczy zastępczej	2	1	0	5	4	12
Zamieszkanie rodziny zastępczej lub dziecka na terenie innego powiatu/poza granicami kraju	0	0	0	5	0	5
Umieszczenia dziecka w DPS	0	1	0	0	0	1

Źródło: Dane Centrum

Tabela 5. Opuszczenia pieczy zastępczej przez dzieci i ich przyczyny na dzień 30.09.2021 roku

Przyczyny opuszczenia	Rodzina zastępcza spokrewniona (liczba dzieci)	Rodzina zastępcza niezawodowa (liczba dzieci)	Rodzina zastępcza zawodowa (liczba dzieci)	Rodzinny dom dziecka (liczba dzieci)	Instytucjonalna piecza zastępcza (liczba dzieci)	Razem
Powrót do rodziny biologicznej	2	0	2	0	7	11
Przysposobienie	0	0	3	2	0	5
Usamodzielnienie	11	5	0	2	9	27
Umieszczenie w innej formie rodzinnej pieczy zastępczej	0	12	10	0	6	28
Umieszczenie w instytucjonalnej pieczy zastępczej	2	0	5	0	0	7
Zamieszkanie rodziny zastępczej lub dziecka na terenie innego powiatu/poza granicami kraju	6	0	2	0	0	8

Źródło: Dane Centrum

Analiza danych pozwala stwierdzić, iż liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej na terenie Gminy Miasto Koszalin w latach 2019 – 2021 pozostaje na podobnym poziomie. Ponadto z danych wynika, że liczba rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych

oraz liczba dzieci w nich umieszczonych uległa zmniejszeniu. Zwiększyła się natomiast liczba rodzin zastępczych zawodowych, a tym samym liczba umieszczonych w nich dzieci. Liczba rodzinnych domów dziecka w 2021 roku w porównaniu do roku poprzedniego wzrosła, co świadczy o tym, iż na terenie Gminy Miasto Koszalin następuje rozwój i profesjonalizacja zawodowych form pieczy zastępczych, co jest tendencją pożądaną, w myśl obowiązujących przepisów prawa.

Nadto z analizy zaprezentowanych tabel wynika, iż spada liczba dzieci powracających pod opiekę rodziców biologicznych, co może świadczyć o zbyt niskim poziomie zachodzących zmian w rodzinie biologicznej dziecka, a tym samym, braku gotowości oraz możliwości rodziców do przejęcia opieki nad dzieckiem. Na niskim poziomie utrzymuje się również liczba przysposobień małoletnich z uregulowaną sytuacją prawną, natomiast liczba usamodzielnień z pieczy zastępczej kształtuje się na podobnym poziomie, co wynika z faktu podejmowania przez wychowanków decyzji o niezależności ekonomicznej i mieszkaniowej oraz mijającym okresem możliwości pozostawania w pieczy zastępczej jako pełnoletni wychowankowie. Zauważyć można znaczny wzrost liczby umieszczeń dzieci już przebywających w pieczy zastępczej, w innych jej formach, co najczęściej spowodowane jest szczególną sytuacją opiekunów zastępczych i pozostających pod ich opieką małoletnich oraz wydawanymi przez sąd postanowieniami.

Zgodnie z przepisami, w sytuacji umieszczenia dziecka w rodzinnej, bądź instytucjonalnej pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie innego powiatu, powiat właściwy ze względu na pochodzenie dziecka, który zobowiązany jest do jego finansowania, zawiera porozumienie. Poniższe tabele prezentują dane dotyczące ww. zagadnienia.

Tabela 6. Rodzinna piecza zastępcza realizowana między powiatami w 2019 roku

	Liczba dzieci		Łączna liczba dzieci na dzień 31.12.2019 roku
	Umieszczonych	Opuszczających	
Dzieci pochodzące z Koszalina w rodzinnej pieczy zastępczej w innych powiatach	3	3	20
Dzieci pochodzące z innych powiatów w rodzinnej pieczy zastępczej w Koszalinie	6	4	38

Źródło: Dane Centrum

Tabela 7. Rodzinna piecza zastępcza realizowana między powiatami w 2020 roku

	Liczba dzieci		Łączna liczba dzieci na dzień 31.12.2020 roku
	Umieszczonych	Opuszczających	
Dzieci pochodzące z Koszalina w rodzinnej pieczy zastępczej w innych powiatach	7	5	22
Dzieci pochodzące z innych powiatów w rodzinnej pieczy zastępczej w Koszalinie	7	2	45

Źródło: Dane Centrum

Tabela 8. Rodzinna piecza zastępcza realizowana między powiatami w 2021 roku

	Liczba dzieci		Łączna liczba dzieci na dzień 30.09.2021 roku
	Umieszczonych	Opuszczających	
Dzieci pochodzące z Koszalina w rodzinnej pieczy zastępczej w innych powiatach	3	2	23
Dzieci pochodzące z innych powiatów w rodzinnej pieczy zastępczej w Koszalinie	7	12	40

Źródło: Dane Centrum

Z powyższych danych wynika, że Gmina Miasto Koszalin zapewnia dzieciom miejsca w pieczy zastępczej na terenie własnego powiatu, a liczba dzieci pochodzących z miasta Koszalin przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w innych powiatach w okresie trzech ostatnich lat kształtuje się na podobnym poziomie.

1.1.2 Analiza w oparciu o pracę asystentów rodziny

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła możliwość przydzielenia rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej asystenta rodziny. Głównym celem jego działania jest podniesienie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziców oraz wsparcie ich w codziennym funkcjonowaniu tak, by struktura rodziny nie została naruszona, a w przypadku pobytu małoletniego poza środowiskiem rodzinnym, doprowadzenie do przejęcia opieki rodziców nad dzieckiem, a tym samym scalenia rodziny.

Powierzając asystentowi rodziny pracę z daną rodziną, uwzględnia się przede wszystkim zakres pomocy jaka powinna być udzielona rodzinie oraz jej zasoby. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną za jej zgodą i z jej aktywnym udziałem, motywując do aktywnego współdziałania w realizacji planu pracy opracowanego wspólnie z członkami rodziny.

Tabela 9. Rodziny, którym udzielono wsparcia w postaci asysty rodzinnej w latach 2019 - 2021

Liczba rodzin objętych wsparciem		2019	2020	30.09.2021
		78	93	100
W tym:	Z postanowienia sądu	23	17	19
	Na wniosek pracownika socjalnego	38	62	60
	Rodzin, które zgłosiły się samodzielnie	17	14	21

Źródło: Dane Centrum

Tabela 10. Rodziny, z którymi asystent rodziny zakończył współpracę w latach 2019 - 2021

Rodziny, z którymi zakończono współpracę		2019	2020	30.09.2021
Rodziny, z którymi zakończono współpracę		21	27	30
W tym:	Ze względu na osiągnięcie celów	9	15	12
	Ze względu na zaprzestanie współpracy	11	7	5
	Ze względu na brak efektów	1	3	6
	Ze względu na zmianę metody pracy	0	2	7
Rodziny monitorowane po zakończeniu współpracy		12	21	20
Rodziny, które nie zostały objęte monitoringiem w tym z powodu:		12	6	10
- zmiany adresu zamieszkania		8	4	7
- bezpieczeństwa asystenta		0	0	0
- brak współpracy z asystentem		4	2	3
Rodziny, w których doszło do umieszczenia dziecka poza rodziną		10	4	3
Rodziny, z którymi kontynuowano współpracę z roku poprzedniego w roku kolejnym		48	52	73

Źródło: Dane Centrum

Analiza powyższych danych wskazuje na wzrost liczby rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, co świadczy o tym, iż koszalińskie rodziny, w tym napływowe, zmagają się z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Ponadto zaprezentowane dane pozwalają wyciągnąć wnioski, iż najczęstszym powodem zakończenia udzielania wsparcia w postaci asystenta rodziny jest osiągnięcie wcześniej założonych celów przez rodzinę, co jest oczekiwanym efektem. W przypadku pozytywnego zakończenia współpracy asystenta rodziny z rodziną, w dalszym ciągu prowadzony jest monitoring środowiska, który polega na doraźnych kontaktach z członkami rodziny, w celu wzmocnienia osiągniętych zmian w rodzinie. Zgodnie z przyjętą praktyką w Centrum monitoring rodzin prowadzony jest przez okres jednego roku.

1.1.3 Analiza w oparciu o pracę pracowników socjalnych

Głównym celem pracy socjalnej jest pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Praca socjalna jest działalnością o charakterze pomocowym. Podstawowym jej celem jest niesienie pomocy ludziom znajdującym się w różnych sytuacjach, nie tylko związanych z problemami materialnymi, ale także psychicznymi, emocjonalnymi czy duchowymi. Obejmuje ona również działania mające na celu poprawę warunków życia jednostki i społeczeństwa oraz złagodzenie ludzkiego cierpienia oraz rozwiązywanie problemów społecznych. Pracownicy socjalni analizują i oceniają zjawiska, które powodują zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej. Pracownicy socjalni współpracują z innymi specjalistami w celu przeciwdziałania

oraz ograniczania patologii i skutków negatywnych zjawisk społecznych. Współuczestniczą w inspirowaniu, opracowaniu, wdrażaniu oraz rozwijaniu programów pomocy społecznej ukierunkowanych na podniesienie jakości życia. W swych działaniach pracownik socjalny kieruje się dobrem dziecka oraz jego rodziny, jako naturalnego środowiska rozwoju. Działania pracowników socjalnych zorientowane są na usamodzielnienie osób i rodzin, wzmocnienie mocnych stron i pracę nad dysfunkcjami oraz profilaktykę. Efekty pracy socjalnej uzależnione są głównie od zaangażowania osób i rodzin współpracujących z pracownikiem socjalnym oraz gotowości do wprowadzania zmian. Ważnymi elementami wpływającym na przebieg oraz rezultaty pracy socjalnej w środowiskach są również osobiste zasoby i potencjał osób objętych powyższym wsparciem.

Tabela 11. Środowiska korzystające z pomocy społecznej w latach 2019 - 2021 na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej

Rok	Liczba środowisk objętych pomocą Centrum	Liczba osób w tych środowiskach
2019	1546	2504
2020	1564	2540
30.09.2021	1404	2071

Źródło: Dane Centrum

Z zaprezentowanych danych wynika, że ogólna liczba środowisk objętych finansową pomocą Centrum w latach 2019 – 2020 pozostawała na podobnym poziomie.

1.1.4 Analiza w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”

Procedura „Niebieskie Karty” to ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Jej celem jest zatrzymanie przemocy w rodzinie oraz pomoc rodzinie w wychodzeniu z tej trudnej sytuacji, a realizowane w jej ramach działania są indywidualnie, dostosowywane do potrzeb danych odbiorców.

Tabela 12. Liczba „Niebieskich Kart” zarejestrowanych w latach 2019-2021

Instytucje wszczynające procedurę „Niebieskie Karty”	2019	2020	30.09.2021
Centrum	32	35	35
Policja	127	136	71
Oświata	13	5	7
MKRPA	1	-	1
Służba Ochrony Zdrowia	4	-	2
Razem liczba zarejestrowanych Niebieskich Kart	177	176	116

Źródło: Dane Centrum

Z zaprezentowanych danych wynika, że zjawisko przemocy domowej w dalszym ciągu jest zauważalne w mieście Koszalin. Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w roku 2019 i 2020 kształtuje się na podobnym poziomie, a ich liczba świadczyć może o coraz większej świadomości w wykorzystaniu tej formy interwencji w zakresie walki z problemem przemocy w rodzinie oraz o wzroście świadomości członków rodziny w zakresie przysługujących im praw. Ponadto można zauważyć, że najwięcej procedur „Niebieskie Karty” zakłada Policja oraz Centrum, jako podmioty podejmujące działania interwencyjno – pomocowe, a udział pozostałych instytucji w tym zakresie pozostaje na podobnym poziomie.

1.1.5 Podsumowanie analizy diagnostycznej

Z powyższej analizy wynika, że dzieci pochodzące z terenu Gminy Miasto Koszalin pozbawione opieki rodzicielskiej, mają zabezpieczone miejsca w pieczy zastępczej, głównie na terenie miejsca zamieszkania. Umieszczanie dzieci poza miastem Koszalin następuje jedynie w okolicznościach uzasadnionych indywidualną sytuacją dziecka. Ponadto analiza przedstawionych danych wskazuje na zwiększoną liczbę zawodowych formy pieczy zastępczej, dlatego też istotne jest pozyskiwanie kandydatów na opiekunów zastępczych, szczególnie z uwzględnieniem tych form. Istotne jest więc stałe wzmacnianie zawodowych opiekunów zastępczych, aby nie dopuszczać do wypalenia zawodowego oraz umożliwianie im udziału w szkoleniach mających na celu nabywanie wiedzy i praktycznych umiejętności radzenia sobie w szczególnych sytuacjach opiekuńczo – wychowawczych, jakie mogą wystąpić podczas opieki nad dzieckiem w różnym wieku.

Istotnym elementem systemu wspierania rodziny jest praca asystentów rodziny i pracowników socjalnych, mająca na celu podejmowanie współpracy z rodzinami zagrożonymi kryzysem, bądź takimi, w których występują problemy opiekuńczo – wychowawcze. Działania podejmowane przez ww. osoby winny przeciwdziałać degradacji funkcji rodzicielskich, które mogą doprowadzić do umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, a w sytuacji wystąpienia takiego zdarzenia, działania winny być ukierunkowane na rzecz powrotu dzieci pod opiekę rodzicielską. Dlatego istotną kwestią w zakresie wspierania rodziny jest interdyscyplinarna współpraca wszystkich podmiotów działających w obszarze dziecka i rodziny oraz tworzenie programów pomocowych uwzględniających zmieniające się warunki środowiskowe, które wpływają na funkcjonowanie rodzin.

1.2 Zasoby Gminy Miasto Koszalin

„Miejski Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2022-2024” służyć ma realizacji miejskiej polityki rodzinnej. W Gminie Miasto Koszalin funkcjonuje szeroki wachlarz form pomocy dla dziecka i rodziny ze strony m.in. poniżej wymienionych instytucji oraz organizacji, które działają na rzecz stworzenia optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej.

1.2.1 Urząd Miejski w Koszalinie.

1.2.2 Centrum Usług Społecznych w Koszalinie.

1.2.3 Żłobki, przedszkola i szkoły.

1.2.4 Miejska Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Koszalinie.

- 1.2.5 Sąd Rejonowy w Koszalinie.
- 1.2.6 Komenda Miejska Policji w Koszalinie.
- 1.2.7 Zarząd Budynków Mieszkalnych w Koszalinie.
- 1.2.8 Publiczny Ośrodek Adopcyjny w Koszalinie.
- 1.2.9 Centrum Psychoterapii i Leczenia Uzależnień ANON
- 1.2.10 Środkowopomorskie Centrum Zdrowia Psychicznego MEDISON.
- 1.2.11 Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MONADA”.
- 1.2.12 Placówki opiekuńczo – wychowawcze wsparcia dziennego.
- 1.2.13 Zespół Interdyscyplinarny w Koszalinie.
- 1.2.14 Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Ośrodek Profilaktyki i Terapii Uzależnień dla Dzieci i Młodzieży.
- 1.2.15 Caritas Diecezji Koszalińsko – Kołobrzeskiej.
- 1.2.16 Stowarzyszenie Profilaktyki i Terapii „Młodzi Młodym”.
- 1.2.17 Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Koło w Koszalinie.
- 1.2.18 Stowarzyszenie Koszalińskie Centrum Wolontariatu.
- 1.2.19 Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Koszalinie.
- 1.2.20 Oddział Rejonowy Polskiego Czerwonego Krzyża w Koszalinie.
- 1.2.21 Fundacja „Zdążyć z Miłością”.
- 1.2.22 Fundacja Pomocy Dzieciom „Magia”.
- 1.2.23 Fundacja „Pokoloruj Świat”.
- 1.2.24 Fundacja „Dwa serca”.
- 1.2.25 Stowarzyszenie „Mama w Mieście Koszalin”.

2. Misja i podstawa prawna Programu

2.1 Misja Programu

Misją Programu są działania dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

2.2 Podstawa prawna Programu

- ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- ustawa z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich,
- ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej,

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej,
- ustawa z dnia 19 lipca 2019 roku o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych.

3. Cel główny, cele szczegółowe, działania i wskaźniki

Cel główny:

Poprawa funkcjonowania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej.

Cele szczegółowe	Działanie	Wskaźniki
1. Promowanie wartości rodziny, rozwijanie systemu wsparcia rodziny oraz wzmacnianie jej potencjału.	<p>1.1. Działania profilaktyczne, w tym promowanie oraz wzmacnianie wartości rodziny i jej członków.</p> <p>1.2. Monitorowanie sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej.</p> <p>1.3. Działania wspierające oraz wspieranie rodziny przeżywającej trudności, w tym praca z dziećmi.</p>	<p>1.1.1. Organizowanie różnych form integracji rodziny mających na celu propagowanie treści prorodzinnych i wspomagających wypełnianie ról rodzicielskich.</p> <p>1.1.2. Projekty i programy profilaktyczne.</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba projektów i programów, • liczba rodzin z dziećmi, korzystających ze wsparcia w ramach projektów i programów, • liczba dzieci korzystających ze wsparcia w ramach projektów i programów, • liczba działań wspierających skierowanych do dzieci i rodzin z dziećmi. <ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem oraz liczba rodzin, • liczba dzieci z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej oraz liczba rodzin, • liczba rodzin objętych nadzorem kuratora, • liczba procedur Niebieskie Karty oraz liczba osób objętych działaniami. <p>1.3.1. Praca socjalna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin z dziećmi objętych pracą socjalną oraz liczba dzieci w tych rodzinach z krótkim opisem, • liczba rodziców biologicznych

		<p>współpracujących na rzecz powrotu dziecka przebywającego w pieczy zastępczej z krótkim opisem,</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin, które uzyskały samodzielność. <p>1.3.2. Asystentura rodzinna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny z krótkim opisem, • liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny z krótkim opisem, • liczba dzieci powracających z pieczy zastępczej pod opieką rodziców biologicznych. <p>1.3.3. Poradnictwo specjalistyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba osób oraz rodzin, które skorzystały z poradnictwa specjalistycznego. • liczba grup wsparcia oraz liczba osób uczestniczących. <p>1.3.4. Usługi społeczne realizowane przez Centrum w Koszalinie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba usług oraz osób korzystających z poszczególnych usług z krótkim opisem.
2. Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej na terenie Gminy Miasta Koszalina i ich profesjonalizacja.	<p>2.1. Wspomaganie organizacyjne, finansowe, specjalistyczne oraz szkoleniowe opiekunów zastępczych.</p> <p>2.2. Kwalifikowanie, w tym szkolenie dla kandydatów na niezawodowe i zawodowe rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka.</p> <p>2.3. Popularyzacja i promocja idei rodzicielstwa zastępczego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ewidencja działań z krótkim opisem. • Liczba osób/ rodzin objętych działaniem. • Liczba działań promocyjnych.
3. Działania interwencyjne.	<p>3.1. Zabezpieczenie życia i zdrowia wszystkich członków rodziny.</p> <p>3.2. Zabezpieczenie miejsc pobytu dla rodziny i dziecka w sytuacji kryzysowej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba interwencji skutkujących umieszczeniem dziecka poza rodziną biologiczną w tym: <ul style="list-style-type: none"> - na skutek zdarzenia kryzysowego w rodzinie biologicznej, - umieszczeniem dziecka poza rodziną na podstawie art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. • Liczba placówek zapewniających możliwość pobytu dla rodziny i dziecka w sytuacji kryzysowej, w tym liczba miejsc.

4. Limity rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka

Zgodnie z wymogami art. 180 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w trzyletnim powiatowym programie rozwoju pieczy zastępczej należy zawrzeć coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Na podstawie rozeznania potrzeb w zakresie liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej oraz zagrożonej umieszczeniem w środowisku zastępczym, przyjmuje się poniższy limit rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka.

Tabela 13. Limity rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka w latach 2022-2024

	2022	2023	2024
Rodziny zastępcze zawodowe	4	5	5
Specjalistyczne rodziny zastępcze	2	2	2
Zawodowe rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	2	2	2
Rodzinne domy dziecka	8	9	9

5. Zakładane efekty realizacji Programu

W zakresie wspierania rodziny:

1. Promocja wartości rodziny.
2. Zwiększenie jakości systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych bezradnością opiekuńczo –wychowawczą oraz rodzin dysfunkcyjnych.
3. Zwiększenie liczby dzieci powracających z pieczy zastępczej do środowiska rodzinnego.
4. Zmniejszenie liczby dzieci kierowanych do opieki zastępczej.

W zakresie pieczy zastępczej:

1. Utrzymanie obecnej liczby zawodowych form pieczy zastępczej.
2. Zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka.
3. Profesjonalizacja systemu pieczy zastępczej.
4. Propagowanie dobrych praktyk w zakresie rodzicielstwa zastępczego.

6. Realizatorzy Programu

Realizatorem Programu jest Gmina Miasto Koszalin, jednostki organizacyjne miasta oraz organizacje pozarządowe, stowarzyszenia i fundacje działające w obszarze wsparcia dziecka i rodziny.

7. Finansowanie Programu

Program finansowany będzie ze środków budżetu Gminy Miasto Koszalin przeznaczonych na finansowanie w poszczególnych latach zadań Programu, zarówno poprzez budżety jednostek organizacyjnych samorządu, jako realizatorów poszczególnych zadań, jak i poprzez udzielane dotacje. Zakłada się finansowanie części zadań ze środków przeznaczonych na realizację Miejskiego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

8. Wdrażanie Programu

Proces wdrażania jest wieloaspektowym przedsięwzięciem, które wymaga przygotowania informacyjnego oraz stałej komunikacji z otoczeniem, opierającej się na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze. Podstawowe założenia:

1. Organem nadzorującym realizację „Miejskiego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022 –2024” jest Gmina Miasto Koszalin.
2. Koordynatorem „Miejskiego Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2022 – 2024” będzie Centrum Usług Społecznych w Koszalinie, który corocznie będzie składał sprawozdanie z realizacji poszczególnych celów z rozbićm na działania i osiągnięte cele.
3. Do zadań Koordynatora należy:
  - a) poinformowanie podmiotów o uchwalonym programie i przyjętych do realizacji celach,
  - b) coroczne spotkanie i omówienie kart monitorowania,
  - c) zebranie danych od podmiotów z realizacji Programu,
  - d) opracowanie sprawozdania z realizacji Programu i przedłożenie do zatwierdzenia Radzie Miejskiej.

Wdrażanie Programu będzie polegało na realizacji sformułowanych celów, działań i wskaźników. Program charakteryzuje się elastycznością na etapie jego wdrażania, a przyjęte cele, działania i wskaźniki będą podlegały stałemu monitorowaniu i będą weryfikowane, z uwzględnieniem zmieniającego się otoczenia zewnętrznego oraz zasobów gminy i potrzeb jej mieszkańców.

9. Monitoring i sprawozdawczość

Na poziomie Programu monitoring prowadzony będzie w celu zapewnienia prawidłowości, ciągłości i efektywności realizacji Programu. Bieżący monitoring pozwoli wykryć potencjalne zagrożenia, co może prowadzić do modyfikacji planowanych do realizacji działań, wskaźników lub założonych limitów. Monitoring realizacji założeń Programu prowadzony będzie z wykorzystaniem analizy wskaźników przypisanych do celów szczegółowych, składającej się z kilku etapów, takich jak: zbieranie danych i informacji, analiza danych i informacji, przygotowanie sprawozdania z realizacji Programu. Analiza wskaźnikowa prowadzona będzie corocznie i do dnia 31 marca każdego roku Koordynator Programu przedłoży Radzie Miejskiej sprawozdanie z realizacji Programu. Podmioty zaangażowane w realizację działań zawartych w Programie będą przedkładały Koordynatorowi do dnia 31 stycznia każdego roku dane z realizacji Programu za rok poprzedni.